

Asia: VN/1393/2020

Työryhmän mietintö lähestymiskiellon tehostamisesta

Lausunnonantajan lausunto

1. Lähisuhdeväkivallan riskinarviointi

-

2. Lähestymiskiellon määräämisen edellytykset

-

3. Väliaikaisen lähestymiskiellon määrääminen viran puolesta

Viranpuolesta lähestymiskiellon määrääminen on kannatettava asia. Tällöin tulee pitää huolta siitä, että viranpuolesta toimivat saavat säännöllisesti koulutusta asiaan liittyen.

Koulutusta tarvitsevat erityisesti kenttätason poliisit, jotka kohtaavat kotihälytyksillä esim. perheväkivallan uhreja. Partioiden tulee tunnistaa tapaukset, joissa viran puolesta määrätty lähestymiskielto auttaa uhria, vaikka tämä ei itse osaisi lähestymiskieltoa vaatia.

4. Turvallisuutta parantavat toimenpiteet lähestymiskiellon määräämisen yhteydessä

-

5. Väkivallan uhrien ja tekijöiden ohjaaminen palveluihin

Poliisi ja oikeudenhallinnon henkilökunta tarvitsevat selkeän toimintaohjeen ja mallin, kuinka palveluihin ohjaamisen tulee tapahtua. Lainsäädännön kehittyessä ja soveltamiskäytännön muuttuessa tulee hallintojen henkilöstöä kouluttaa säännöllisesti.

6. Oikeudellinen apu

Uudistus, jossa tuomioistuin voisi määrätä lähestymiskiellon hakijalle oikeudenkäyntiavustajan hakijan taloudellisesta asemasta riippumatta, on erittäin hyvä. Perustelut, jossa hakijan terveyteen, henkeen tai vapauteen kohdistunut rikos mahdollistaa maksuttoman oikeudenkäynnin. Tämä parantaa erityisesti iäkkäiden ihmisten oikeusturvaa.

7. Oikeudenkäyntimaksu

-

8. Lasten asema

-

9. Lähestymiskiellon valvonta

Mietinnössä on kaavailtu Rikosseuraamuslaitoksen huolehtivan elektronisesta valvonnasta. Risen kokemuksen käyttö elektronisessa valvonnassa on kannatettava asia. Heillä on valmis laajennettavissa oleva laitteisto ja ammattitaito tähän. Risen puolella on elektronisessa valvonnassa havaittu ongelma liittyen koevapauksien valvontaan.

” Yhteisenä huomiona molemmilta Rikosseuraamuslaitoksen työntekijöiltä nousivat valvontaresurssit ja reagointiajat mahdollisten rikkeiden sattua. Vaikka Rikosseuraamuslaitoksen yksiköissä Elmo-järjestelmän hälytyksiin reagoidaan hyvin lyhyellä vasteajalla, ei haastateltavien mukaan järjestelmän valvonnan Rikosseuraamuslaitoksella voida taata olevan ympärivuorokautisesti niin välitöntä, että kaikkiin hälytyksiin voitaisiin reagoida niin nopeasti kuin lähestymiskieltoilanteissa voisi olla tarpeen. Tämä tulisi kyseeseen etenkin silloin, jos lähestymiskiellon turvaama välimatka on lyhyt. Jotta sähköistä valvontaa voitaisiin soveltaa lähestymiskieltoihin Suomessa, pitäisi valvontajärjestelmän seuranta osoittaa heidän mielestään taholle, joka kykenee takaamaan sille ympärivuorokautisen ja välittömän valvonnan. (Rikosseuraamuslaitoksen työntekijä A & B 2019. Laurea opinnäytetyö: Lähestymiskieltojen sähköinen valvonta).

Poliisi on luonnollinen valinta valvomaan lähestymiskiellon toteutumista. Valitettavasti poliisi joutuu resurssipulassa priorisoimaan tehtävien suorittamista ja kysymykseksi jää, miten lähestymiskiellon rikkominen priorisoidaan suhteessa muihin tehtäviin. Riittääkö lähestymiskiellon rikkominen, jossa ei ole vielä välitöntä väkivallan uhkaa, vaan jossa ainoastaan oleillaan lähellä suojattua henkilöä partion lähettämiseen. Resurssipulasta johtuen poliisilla jää vuosittain noin 100 000 eriaisteista tehtävää hoitamatta. Pelkona on, että lähestymiskieltojen noudattamatta jättämiset tulevat lisäämään hoitamattomien tehtävien määrää. Poliisi on joutunut tinkimään myös kenttähenkilöstön määrästä, joten poliisin kenttäjohto joutuu entistä tarkemmin arvioimaan mille tehtäville vähät henkilöresurssit ohjataan.

10. Lähestymiskiellon rikkominen

Lähestymiskiellon rikkomisen tutkinta tulee lisäämään poliisin työtaakkaa tutkinnassa. Mikäli lähestymiskieltojen määrää kasvaa huomattavasti, tulee henkilöstöä lisätä poliisin tutkintatehtävissä, jotta tutkinta-ajat eivät kohtuuttomasti pitene.

Lähestymiskieltoilain muuttuminen siten, että myös lähestymiskiellon rikkominen käsitellään kiireellisenä, lisää oikeusavun, syyttäjien ja tuomioistuinten työtaakkaa. Tämä tulee huomioida henkilöstön määrässä. Käräjäoikeuksissa on tälläkin hetkellä huomattavaa jutturuuhkaa, jonka

vuoksi oikeudenkäynnit venyvät pahimmillaan kuukausien, jopa vuosien mittaisiksi. Jotta, lähestymiskiellon rikkomisten käsittely ei ruuhkauttaisi enempää käräjäoikeuksia, tulee henkilöstöresurssia lisätä kaikilla tasoilla.

11. Ehdotuksen vaikutukset

Ehdotuksella on huomattavia henkilöstövaikutuksia, mikäli lähestymiskiellon rikkomista aletaan valvomaan puhtaasti rikosnimikeperusteisesti eli aina kun lähestymiskieltoa rikotaan, lähetetään poliisipartio paikan päälle. Mikäli valvontaa suoritetaan tehtäväkohtainen arvio suorittaen, ei tällöin välttämättä ole aina mahdollisuutta lähettää poliisipartiota paikan päälle, jos muualla on kiireellisempiä tehtäviä, esimerkiksi akuutisti henkeen ja terveyteen kohdistuvia väkivallan tekoja.

12. Muuta

SPJL näkee hyvänä lainsäädännön kehittämisen lähestymiskiellon osalta. Lainsäädäntöä kehitettäessä tulee huomioida poliisin ja tuomioistuimen henkilöresurssit, jotta lainsäädännön noudattamista kyetään valvomaan. Poliisin määräämien väliaikaisten lähestymiskieltojen määrät ovat viime vuosina laskeneet. Poliisin määräämien väliaikaisten lähestymiskieltojen määrään on vaikuttanut poliisin henkilöstöresurssien väheneminen. Vuoteen 2020 tultaessa näyttäisi määrä kääntyneen kasvuun hallitusohjelman mukaisesti.

Utriainen Alice

Nygård Mika
Suomen Poliisijärjestöjen Liitto